

39% faldt den danske indvinding af råstoffer fra havet, eksklusiv olie og gas, fra 2012 til 2013. **53%** faldt indvindingen af fyldsand, der anvendes til sikring af de danske kyster og til anlægsprojekter.

Kilde: Danmarks Statistik

INUITTER. Oprindelige folk som disse inuitter ønsker, at de nye udviklingsmål skal indeholde retten til jord og selvbestemmelse, kulturelt relevant uddannelse, sundhedsvæsen mv. Hidtil er de blevet overset i arbejdet med udviklingsmål. Arkivfoto: Jacob Ehrbahn

Oprindelig. 370 millioner mennesker er glemt

FN's 2015-mål har løftet millioner af mennesker ud af urmelig fattigdom. Men oprindelige folk er blevet overset i processen.

ANALYSE

Da 2015-målene blev søsat i år 2000, blev der ikke taget hensyn til oprindelige folk. Inuitter, indianere og masai, for at nævne nogle af de mere end 5.000 oprindelige folkeslag i verden, røg under radaren i samtlige mål. Lige nu forhandles de nye udviklingsmål, og her er der en unik chance for at inkludere oprindelige folk og deres rettigheder, ikke blot i processen, men også i selve realiseringen af målene.

Oprindelige folk over hele verden oplever dagligt at blive ekskluderet og diskri-

mineret i deres samfund. Nogle steder bliver de anset som primitive, har ingen stemmeret, må ikke lære på deres eget sprog, bliver smidt væk fra deres land og sat i fængsel, hvis de protesterer. For dem har 2015-målene ikke ført til mindre diskrimination, mere lighed eller mere respekt for deres mest fundamentale menneskerettigheder. For nogle endda tværtimod.

OPRINDELIGE FOLK tæller omkring 370 millioner mennesker. Altså flere end USA's og Canadas befolkninger tilsammen. De udgør ifølge FN 5 procent af verdens befolkning, men hele 15 procent af de allerfattigste. Alligevel var oprindelige folk usynlige i 2015-målene, der netop havde fattigdomsbekæmpelse som prioritet.

2015-målet om adgang til rent drikkevand er for eksempel i store træk opfyldt i dag. Men ser man nærmere på succesen, viser det sig, at det primært er i byerne, der er kommet bedre adgang til rent vand. På landet og i afsidesliggende egne, hvor de fattigste befolkningsgrupper, heriblandt oprindelige folk, typisk bor, er målet slet ikke nået. Med andre ord er det fortsat de mest udsatte og marginaliserede

Oprindelige folk er blandt de fattigste mennesker på jorden, men de er også potentielle bidragydere til en bæredygtig fremtid

Danmark, med stærk støtte fra det danske civilsamfund, gået i front for at sikre en menneskerettighedsbaseret tilgang og et øget fokus på ulighed for at rette op på 2015-målenes utilstrækkelighed.

SKAL ULIGHED bekæmpes, er én af løsningsmulighederne at kræve statistik, der er baseret på bl.a. etnicitet, i samtlige mål. Det vil sige, at man ikke bare måler på for eksempel, hvor mange mænd og kvinder der har fået adgang til vand, men på, hvilke mænd og kvinder, og hvor de kommer fra. De fleste lande indsamler i dag ikke statisti-

ske data baseret på etnicitet – ofte ud fra en ideologi om, at alle er ligeværdige statsborgere.

For oprindelige folk kan det være et misforstået hensyn, da statistisk usynlighed ofte hænger sammen med mangel på handling. Resultatmåling på baggrund af etnicitet vil øge fokus på etnisk baseret ulighed og forhåbentlig føre til større politisk vilje til forandring. Øget synlighed og fuld deltagelse i relevante processer er første skridt mod at styrke oprindelige folks rettigheder og livsvilkår. Oprindelige folk ønsker, at de nye udviklingsmål skal indeholde retten til jord og selvbestemmelse, kulturelt relevant uddannelse og sundhedsvæsen samt respekt for deres traditionelle viden og bidrag til en bæredygtig udvikling.

IWGIA HAR SAMMEN med oprindelige folk fulgt processen mod de nye udviklingsmål tæt og advokeret både nationalt og globalt for, at oprindelige folk ikke bliver yderligere marginaliseret eller usynliggjort, men kan sætte et synligt fingeraftryk på de nye mål. Til trods for deres udsathed og fattigdom kan oprindelige folk bidrage til den nye udviklingsorden med unik viden om biodiversitet

og bæredygtig forvaltning af naturressourcer: »Vi har formået at bevare mange af verdens eksisterende økosystemer. Det har vi kunnet, fordi vi har traditionel viden om naturen og en bæredygtig livsstil. Det er derfor kun logisk at sikre oprindelige folk fuld og effektiv deltagelse i post-2015 diskussionen«, som Vicky Tauli-Corpus, FN's specialrapportør for oprindelige Folk, har udtrykt det.

NOK KAN DET gavne at sætte oprindelige folk i bås, hvis man statistisk vil kunne se, om de får gavn af nye udviklingsmål. Men de skal ikke sættes så meget i bås, at de kun bliver betragtet som sårbare grupper, og som ofre for udvikling. De er blandt de fattigste mennesker på jorden, men de er også potentielle bidragydere til en bæredygtig fremtid.

Når Danmark, forhåbentlig fortsat og uanfægtet af regeringens farve, holder fanen højt for at sikre menneskerettigheder og bekæmpelse af ulighed i de nye udviklingsmål – og ikke mindst med Mogens Lykketoft ved roret som den kommende præsident for Generalforsamlingen i FN, der skal sætte kursen mod at få målene sikkert i havn – er det vigtigt at holde fast i, at det skal være en åben og

SERIE

UDVIKLINGSMÅL

For 15 år siden skrev verdens ledere under på de otte 2015-mål, som skulle give mennesker i udviklingslande bedre liv og muligheder. I 2015 skal der formuleres nye udviklingsmål, denne gang de såkaldte bæredygtigheds mål eller SDG'ere: 'Sustainable Development Goals'. **Politikeren har bedt** seks ngo'er og udviklingseksperter om at give deres bud på de nye udviklingsmål, der denne gang skal gælde hele verden.

inkluderende proces. Kun sådan kan vi alle få en bæredygtig fremtid, der også er kulturelt mangfoldig og retfærdig. analyse@pol.dk

Ida Peters Ginsborg er menneskerettighedsrådgiver med fokus på post-2015 og de nye udviklingsmål hos International Work Group for Indigenous Affairs / Den Internationale Arbejdsgruppe for Oprindelige Folk (IWGIA).

... En julegave til hele verden

sig til at overholde den – i nogen nær fremtid.

Det skal man ikke, fordi den National Rifle Association og andre magtfulde våbenlobbyorganisationer har kørt en massiv smædekampagne mod traktaten med det hovedbudskab, at traktaten vil begrænse amerikanske borgers ret til at bære våben. Selv om påstandene har meget lidt at gøre med virkelighedens traktat, der ikke omhandler nationale regler for ejerskab, men internationale regler for overførsler, har den amerikanske våbenlobby haft held til at overbevise størstedelen af de amerikanske senatorer om, at traktaten ikke skal ratificeres.

To af verdens andre store våbeneksportører, Rusland og Kina, der står for henholdsvis 27 procent og 6 procent af eksporten, har desværre ikke underskrevet traktaten.

DANMARK HAR været en aktiv fortaler for en stærkere våbenkontrol i mange multilaterale fora. Sidste år bidrog Danmark med 6 millioner kroner i støtte til den multilaterale Unscar-fond, som støtter udbredelsen og implementeringen af våbenhandelstraktaten. Og gennem FN's handlingsprogram til udryddelse af illegal handel med små og lette våben støtter Danmark, at der etableres nationale kontrolsystemer til blandt andet registrering og mærkning af våben, og at våbenlagre sikres bedre.

Endvidere søsatte regeringen i 2012 et initiativ, der skal føre til en frivillig adfærdskodeks for våbentransport for danske rederier, der er engageret i våbentransport. Våbentransport er et emne, der ikke er dækket af våbenhandelstrak-

taten, og derfor halter dette område bag efter – noget, som gør det danske initiativ meget vigtigt i international sammenhæng. Kodeksen indeholder principper og kriterier for, hvilke områder eller regimer rederierne kan fragte våben til. Adfærdskodeksen skal dermed forhindre danske rederier i at fragte »destabiliserende våbenlast« til regeringer, der vedvarende krænker menneskerettighederne.

En aftale om en frivillig adfærdskodeks for danske rederiers våbentransporter vil på baggrund af Danmarks status som en stor rederination kunne udgøre en model for andre lande og for mulige internationale regler for våbentransport til søs. Adfærdskodeksen var planlagt til at blive lanceret 1. oktober 2014, men lanceringen blev desværre udskudt. Forhandlingerne om kodeksen er fortsat i gang og foregår i en bred deltagerkreds mellem Udenrigsministeriet, Rederiforeningen, 3F Transport, Amnesty International, Dansk Industri, Dansk Erhverv og Institut for Menneskerettigheder.

TRAKTATEN HAR forskellige svagheder. Blandt andet omfatter den ikke eksplicit våben, der overføres som gave, lån, leje eller våbenbidand. Dette betyder, at en stat i ond tro vil kunne omgå traktatens bestemmelser ved at maskere våbenhandel, der ellers ville være ulovlig, som legitime 'gaver'. Traktaten kunne også have været klarere omkring de situationer, hvor der bør være et absolut forbud mod våbenhandel, f.eks. i situationer, hvor våbenene vil blive brugt til alvorlige menneskerettighedskrænkelser. Endelig er det en svaghed ved trakta-

ten, at der ikke findes en international kontrolmekanisme, der kan håndhæve traktaten og holde øje med, om bestemmelserne overholdes.

Det lægger et stort ansvar på os som aktivt civilsamfund – for hvis traktaten skal få en effekt, er der brug for, at nogen holder øje og råber vagt i gevær, hvis lande overtræder deres forpligtelser. Civilsamfundet har en vigtig rolle i at skabe opmærksomhed omkring våbenhandels-traktaten og medvirke til, at regeringer holdes op på deres nye folkeretlige forpligtelse til at stoppe den uansvarlige handel med våben, der bruges til folke-drab, krigsforbrydelser og grove menneskerettighedskrænkelser.

Det er også en svaghed, at nogle af de store eksportører, inklusive Rusland og Kina, ikke har tiltrådt våbenhandelstraktaten og også undlod at stemme, da traktaten blev vedtaget i april 2013.

Men selvom traktaten kun er folkeretligt bindende for de lande, der har tiltrådt den, vil den på sigt kunne danne stærke internationale normer på området og påvirke lande, der p.t. står udenfor. Det har man for eksempel set andre steder på våbenkontrollområdet i forhold til internationale aftaler, der forbyder brug af miner og klyngebomber, fordi de rammer civile og soldater i slæng og forvolder unødigt stor skade. På trods af at en del lande står uden for disse aftaler, vælger færre og færre lande at bruge våben, selvom de ikke er juridisk bundet til det.

Som land og som civilsamfund skal vi arbejde for at få strammet op på traktattekstens mangler, når det bliver muligt, tidligst 6 år efter traktatens ikrafttræden.

Som land og som civilsamfund skal vi arbejde for at få strammet op på traktattekstens mangler

vores praksis følger traktatens humanitære formål om at mindske menneskelig lidelse. Konkret betyder det, at vi skal fortolke alle våbenkategorier som omfattet – også dem, som ikke er udtrykkeligt nævnt – og at vi skal sætte en lav tærskel i vurderingen af, hvornår der er 'overvejende risiko' for f.eks. grove menneskerettighedskrænkelser. Samtidig er det helt essentielt, at vi arbejder for at skabe opbakning fra flere lande, så traktaten dækker så bredt som muligt.

DANMARK HAR indtil nu bakket proaktivt op om traktaten, og det bør vi blive ved med, bl.a. ved at lægge pres på vores partnere blandt udviklingslande og vores handelspartnere for at få dem til at tiltræde traktaten. Danmark kan også overveje at gå foran med et godt eksempel og blive fast bidragyder til Unscar-fonden.

Derudover er det vigtigt, at Danmark arbejder for, at processen omkring implementeringen og overvågningen af traktaten bliver 'inkludativ' i forhold til civilsamfundet. Civilsamfundsorganisationerne er vigtige, da de med al sandsynlighed kommer til at spille en stor rolle, både som 'vagthunde', der overvåger, at

traktaten overholdes, og som implementerende partnere for stater, der bruger ngo'ernes kapacitet i implementeringen.

Civilsamfundsorganisationer spiller lignende roller under andre internationale aftaler på våbenkontrollområdet, bl.a. i forhold til Ottawa-traktaten om landminer og FN's handlingsprogram til udryddelse af illegal handel med små og lette våben. Fordi våbenkontrollområdet i særlig grad er præget af stærke nationale økonomiske og militære interesser, er praksissen med at inddrage civilsamfundet helt essentiel – der er brug for alle kræfter, hvis man skal sikre en effektiv implementering af traktaten.

Helt konkret bør det sikres, at der på de årlige Conferences of State Parties, som bliver en vigtig 'opsynsmekanisme' for traktaten, kommer til at være en mulighed for aktiv deltagelse for civilsamfundsorganisationer, der støtter op om traktatens formål. Det er organisationer, der arbejder med så forskellige emner som nødhjælp, menneskerettigheder, sundhed, udvikling, unge, kvinder og voldsoverlevende – og som har et fælles ønske om en stærk traktat, der effektivt mindsker menneskelig lidelse.

DESVERRE SER muligheden for civilsamfundsorganisationernes aktive deltagelse lige nu ud til at være truet. Det sker, fordi USA, påvirket af nordamerikanske våbenlobbyorganisationer, nu advokerer for, at våbenlobbyen skal kunne deltage i konferencerne – på trods af, at disse våbenlobbyorganisationer er modstandere af traktaten og offentligt forsøger at forhindre at flere lande tiltræder. USA's lobbyarbejde har bl.a. fået EU til at overveje

at åbne for våbenlobbyens deltagelse, men samtidig begrænse alle civilsamfundsorganisationers mulighed for at få taleid på konferencerne. Det sker, fordi det kan forventes, at våbenlobbyen vil forsøge at obstruere konferencerne ved at tilkæmpe sig så meget taleid som muligt, hvis de får adgang.

I stedet for at civilsamfundets taleid begrænses, bør adgangen til konferencerne være forbeholdt stater og civilsamfundsorganisationer, der støtter op om traktatens formål. Det er noget, som Danmark bør arbejde for i EU-regi, således at organisationer, der ønsker at se en effektiv kontrol af våbenhandlen, får mulighed for aktiv deltagelse med talerettigheder på konferencerne – noget som allerede er praksis ved landmine- og klyngebombe-traktaterne.

Endelig bør Danmark arbejde for en snarlig vedtagelse af adfærdskodeksen for våbentransport og med tiden arbejde for, at kodeksen bliver internationalt udbredt og at vi får egentlige regler på våbentransportområdet.

Vi – verdens folk – har fået en helt særlig julegave. For første gang i historien er der nu et sæt globale regler for våbenhandel. Våbenhandelstraktaten er ikke perfekt, den har mangler. Men den er et vigtigt skridt i den rigtige retning for at forhindre og standse ulovlig og uansvarlig våbenhandel, og den vil sætte nye internationale standarder. Den globale våbenhandelstraktat skal bruges og udvikles til at skabe en mere fredelig verden. Det vil vi i FN-forbundet, Kvindernes Internationale Liga og Danish Demining Group i hvert fald fortsætte med at kæmpe for. Glædelig jul!